

Domoznanski oddelek
65
ALUMINIJ
2006

KNJIZNICA IVANA POTRČA PTUJ

Alumini

658(497.4)(085.3)

6001915,9

COBISS

žbe Talum d.d., Kidričevo, september 2006, številka 9

KNJIZNICA IVANA POTRČA
Prešernova ulica 33
2250 PTUJ

Med drevesi, koreninami
in kamni Donačke

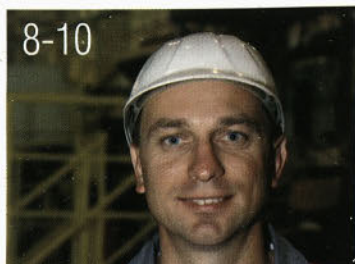
4-5

6

7

8-10

11

13

14-15

17

20-21

4-5 Aktivnosti na projektu Pretaljevanje odpadnega aluminija

6 Projekti in obdobje po zaključeni investiciji

7 Generalni remont žerjavov v elektrolizi C

8-10 Intervju

11 Prehod na evro

13 Osmi Talumov dan za zdravje

14-15 Reportaža

16 Kolumna, fotografija meseca

17 Kultura

18-19 Fotoreportaža

20 Treking po Himalaji

21 Zdravje

23 Križanka

Časopis družbe Talum.

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103

e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič

in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član

Jezikovni pregled: Vera Peklar

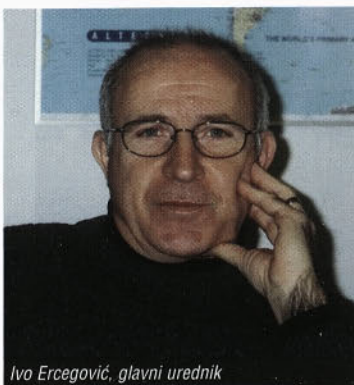
Oblikovanje: Darko Ferlinc

Fotografije: Ivo Ercegovič, Darko Ferlinc, Srđan Mohorič

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Razvojna livarna

Ivo Ercegović, glavni urednik

Zadnje uvodnike smo začeli z informacijami o sklepih skupščine Taluma oziroma imenovanju novega nadzornega sveta. Tokrat lahko sporočimo, da smo končno dobili sicer začasni nadzorni svet, o čem nas uprava Taluma posebej obvešča. Tudi ta sklep ni popoln, je izhod v sili, ki ga je mariborsko sodišče določilo, da se stvar pomakne z mrtve točke.

Ne glede na to mora Talum nadaljevati svojo pot. Pot, ki jo tudi z Aluminijem iz meseca v mesec dokazujemo. V septembrski izdaji je največ govora o akciji Zdravo Talum, kar smo nazorno prikazali s slikami. Slika govori tudi o napredovanju naših glavnih projektov, ki sta jih Marko Drobnič in Matjaž Rozman še dodatno obrazložila. Najpomembnejši del projekta, pretaljevanje odpadnega aluminija, bo zaključen še letos. Temu sledi optimizacija novega tehnološkega postopka in na marketinški strani prilagajanje prodajnega programa. Gre za celoto, ki je zajeta v strategiji razvoja Taluma in je rezultat sodelovanja proizvodnje in marketinga.

Nujnost medsebojnega sodelovanja je stalnica, ki jo raziskujemo tudi skozi pogovore z zaposlenimi v Talumu. Tokrat je mag. Dejan Lorber, podobno kot pred njim mnogi drugi, tej temi dal novo dimenzijo. Razveseljivo je, da so mladi strokovnjaki v Talumu spoznali, da so strokovno sodelovanje in medčloveški odnosi ključ do uspeha.

Na splošno se veliko govori in raziskuje o uspehu Fincev. Mnogi bi jih radi kopirali. Raziskava pa je pokazala, da Finci niso najboljši na svetu zaradi svojih najboljših, ampak zaradi celote. Pri vrhunskih posameznikih so boljši Azijci in Nizozemci. K temu je Fincem veliko pomagala pro-

testantska etika, ki uči, da je delo dolžnost. V Sloveniji merijo drugam, toda kot rečeno, Talum gazi svojo gaz - ne glede na druge. To je pripeljalo do »razvojne livarne«, pojma, ki ga vpeljuje Dejan Lorber v primeru obrata ulitkov. Če bo Mirku Veseliču, vodji obrata, ob podpori vodstva, uspelo ustvariti in ohraniti ekipo marljivih delavcev in strokovnih sodelavcev, je pot do razvojne livarne zagotovljena.

Med drugimi prispevki omenimo, da bil je 23. avgusta opravljen prvi nakup 5.000 emisijskih kuponov in tako je postavljen »temeljni kamen« te nove dejavnosti. Vzdrževalci so dokončali obnovo drugega in že začeli obnovo tretjega žerjava v elektrolizi C. Na ta način je zagotovljeno kvalitetno in varno posluževanje peči za naslednjih 15 let. Priprave za prehod na evro potekajo po planu, nam zagotavlja Daniel Lačen.

Poti je lahko več, samo odločiti se je treba, nas v reportaži pouči naš glavni pohodnik Stanko Bedenik. »Ali se zavedamo, kaj pomeni senca drevesa. Kaj pomenijo korenine...« so njegove misli. Najbolj mu je všeč Donačka, ker je pri roki in odlična rekreacija za vsakogar. Spoznali boste njegovega Boleka. Iz njegovega pripovedovanja na splošno preveva veliko lepote. Prav ima. V predgovoru knjige o naravi piše: »Vse na svetu je lepo, prav vse. In plastična vrečka na ulici oživi in zapleše na vetru, ki jo premetava in obrača.«

Ivo Ercegović

GRE ZA CELOTO, KI JE ZAJETA V STRATEGIJI RAZVOJA TALUMA IN JE REZULTAT SODELOVANJA PROIZVODNJE IN MARKETINGA.

Aktivnosti na projektu Pretaljevanje odpadnega aluminija

Poletje gre proti koncu, aktivnosti na projektu Pretaljevanje odpadnega aluminija pa se stopnjujejo in bodo v naslednjih mesecih dosegle svoj vrhunec z namestitvijo granulatorja in separatorjev za mehansko predelavo, namestitvijo talilne peči za pretaljevanje odpadnega aluminija in montažo transformatorjev v TP 14/1.

Na projektu mehanske predelave odpadnega aluminija bomo v

oktobru nadaljevali z izvedbenimi deli pri podaljševanju predelovalnega procesa v tehnološkem delu skladišča. Ob granulatorju, ki ga bo dobavilo podjetje Eldan iz Danske, bomo namestili še magnetni izločevalec in dva separatorja za ločevanje nekovinski primesi od aluminija. Te naprave bo dobavilo in montiralo podjetje Gauss Magneti iz Italije. Povezovalne transporterje med vsemi temi napravami bo izdelalo in

namestilo podjetje Tokam iz Gornje Radgone. Pogodba za dobavo granulatorja je bila podpisana že poleti, pogodbi za separatorje in transporterje pa sta v fazi usklajevanj in podpisa. Kot smo v Aluminiju že zapisali, nam bo proces, ki ga bomo z navedenimi napravami zaključili v tehnološko linijo omogočal, da bomo že zdrobljeni aluminij iz obstoječega drobilnika granulirali v še manjše kose in nato iz

njega s pomočjo separatorjev izločili železo in nekovinske primesi, kot so les, plastika in folije. Specifične namestitve na separatorjih pa nam bodo omogočale tudi, da bomo lahko ločevali aluminij od drugih kovin. Takšne vrste proces predpriprave aluminija bo tako osnova za sledenje nabavnim smernicam na področju oskrbe z odpadnim aluminijem, pred-

Andreja Srečkovič, gradbena nadzornica in Marko Drobnič, vodja projekta

vsem z mešano odpadno pločevino iz aluminija.

Intenzivna dela tečejo trenutno tudi na projektu dograditve Livarne livarskih zlitin. Gradbena dela potekajo v skladu s predvidenim terminskim planom, 18. septembra pa smo začeli že tudi s pripravljalnimi deli za namestitve nove taliilne peči T4 za pretaljevanje odpadnega aluminija. V jesenskih mesecih bodo potekala nadalje-

valna dela pri izgradnji objekta, začeli bomo z inštalacijskimi deli in aktivno pristopili k montaži peči T4 s šaržiranim sistemom. Zagon nove peči tako predvidevamo izvesti še letos, optimizacija pretaljevanja v njej pa se bo lahko začela v naslednjem letu. Glede na inovativni pristop pri tovrstnem procesu obdelave odpadnega aluminija, ki ga postavljamo v našem podjetju, moramo računati, da bomo šele

v prvi polovici naslednjega leta optimizirali proces predelave in pretaljevanja. Ob tem pa je potrebno omeniti, da bo s tem zadoščeno ciljem projekta predvsem iz tehnološkega vidika namestitve naprav, veliko dela pa nas čaka še na optimiziranju tega procesa v obratovanju. Šele takrat bomo lahko dosegli maksimalno izkoriščenost naprav. Na koncu pa ne smemo pozabiti, da je eden izmed pomembnejših ciljev projekta tudi uskladitev prodajnih programov s strategijo nabave odpadnega aluminija. Le uspešnost realizacije tega cilja nam lahko zagotovi, da bo tehnološki proces, ki ga inštaliramo, tudi izkoriščen.

Od ostalih projektov je potrebno omeniti še zaključek gradbenih del in začetek montaže opreme v transformatorski postaji TP 14/1, zaključek del pri izgradnji in namestitvi čistilne naprave za dimne pline iz taliilnih in livnih peči v Livarni gnetnih zlitin, dobavo novega čelnega nakladalca Volvo in viličarja s teleskopsko roko Manitou za manipulacijo z odpadnim alumi-

jem V zaključni fazi je tudi optimiziranje odvleka in čiščenja dimnih plinov iz peči v Livarni livarskih zlitin, kjer predvidevamo oddati dela v mesecu oktobru. Vozilo Glama za šaržiranje odpadnega aluminija v taliilne peči Livarne livarskih zlitin pa bo dobavljeno v novembru 2006.

Do danes smo na projektu investirali 12 milijonov evrov, predračunska vrednost celotnega projekta pa znaša 25 milijonov evrov.

Marko Drobnič

Projekti in obdobje po zaključeni investiciji

Gradnja novega obrata za pretaljevanje odpadnega aluminija v proizvodnji livarskih zlitin je v zaključni fazi. Talilna peč bo za obratovanje usposobljena v drugi polovici decembra, namensko uporabo novih agregatov pa pričakujemo v drugem četrtletju prihodnjega leta.

Sodišče imenovalo začasni nadzorni svet

Novica o tem, da je sodišče ponovno ugotovilo ničnost volitev nadzornikov Taluma na skupščini, ki je bila v mesecu juliju, je že bila objavljena.

Tokrat vas obveščamo, da je Okrožno sodišče v Mariboru prejšnji teden (13.9.) imenovalo tri člane nadzornega sveta. Predlog za sodno imenovanje sta vložila Uprava Taluma in tudi delničar Eles d.o.o. Sodišče je oba predloga združilo in o njiju odločalo v enotnem postopku.

Sodišče je imenovanje samo treh članov NS (po določbah statuta skupščina voli 5 članov), obrazložilo tako, da je posredovanje sodišča omejeno samo na nujne situacije. Po oceni sodišča je nujnost le v zagotovitvi sklepčnosti nadzornega sveta, s čimer bi naj bili izpolnjeni pogoji za odločanje in delo tega organa.

Odločitev sodišča še ni pravnomočna in jo je možno izpodbijati.

Uprava Taluma

Zvone Banko

Za marsikoga bo projekt z zagonom nove peči zaključen, pričakovanja dobrih rezultatov pa samoumevna. Žal ne bo tako. Za udeležence proizvodnega in podpornih procesov se bo trdo delo šele prav pričelo.

Izkušnje na projektu dvokomorne talilne peči v proizvodnji gnetnih zlitin kažejo, da je proces uvajanja tovrstne tehnologije izredno zahteven in dolgotrajen. Pravi rezultati se pričnejo kazati šele po dveh ali treh letih, uspeh pa je v rokah posameznikov. Ti s svojo sposobnostjo razumevanja procesa, in še bolj s sposobnostjo podajanja potrebnega znanja izvajalcem delovnega procesa, zarišejo okvire za doseganje boljših ali slabših proizvodnih rezultatov. Ravno rezultati dela so lahko konkurenčna prednost ali slabost, kar na trgu deli

podjetja na uspešna in manj uspešna, za neuspešna pa tako ni prostora.

Imam občutek, da v Talumu gledamo na investicijske projekte in posledice, ki jih ti nosijo, preveč enostavno, preveč lokalno – bolj kot zadevo, ki se tiče le posamične proizvodne enote. Na področju pretaljevanja aluminija opažam, da prevladuje mišljenje »izgraditi peč, zapreti elektrolizo, s kupljenim aluminijem ohraniti proizvodnjo in voz bo šel dalje«.

Sam gledam na celotno zadevo bolj kompleksno. V obdobju tik pred nami bo predstavljal največji izziv prodajni program. Neizbežni izklop elektrolize B in posledično nadomeščanje elektroliznega aluminija z odpadnim aluminijem bo zahtevalo obsežno spremembo proizvodnega oz. prodajnega programa. Del obstoječega trga bomo izgubili, vstopiti pa bo potrebno na trg s tršimi pravili in drugačnimi zakonitostmi kot jih poznamo v vlogi proizvajalca proizvodov iz primarnega aluminija.

Nič ne bo podarjeno. Šele uspešno delo na področju prodaje proizvodov in neposredno povezane nabave sekundarnih surovin ter nenehno prilagajanje novim razmeram so dejavniki, ki lahko omogočijo, da bo investicija dala pozitivne ekonomske rezultate. Vse dotlej bodo novi agregati predstavljali le dodatni izvor stroškov.

Zvone Banko

Matjaž Rozman

Obnova garderob

Projekt obnove objekta Sanitarna, kjer bodo garderobni prostori za zaposlene, se preveša v zadnjo fazo. Gradbena dela bomo začeli zaključevati, trenutno pa izvajamo elektroinštalacijska dela (razsvetljava, elektronsko krmiljenje garderobnih omaric), strojno inštalacijska dela (ureditev začasnega ogrevanja garderob, montaža sanitarne opreme, armatur) in slikopleskarska dela, montiramo že zadnje sklope garderobnih omaric. V teku je že ureditev zunanje okolice in izvedba fasade. V nadstropju objekta bomo pričeli polagati talne obloge in montirati regale za potrebe skladiščenja delovnih oblek. Po koncu elektroinštalacijskih del nas čaka še testiranje elektronskega krmiljenja garderobnih omaric. Plan dokončanja vseh del v tem delu garderob, kjer sedaj potekajo dela, je konec septembra, tako da je planirana selitev delavcev v nove prostore v oktobru. Nato nas čaka še izvedba del v drugi polovici garderob, kjer bo postavljena tudi nova strojnica. Celotni projekt želimo zaključiti še letos.

Prenova garderob

Generalni remont žerjavov v elektrolizi C

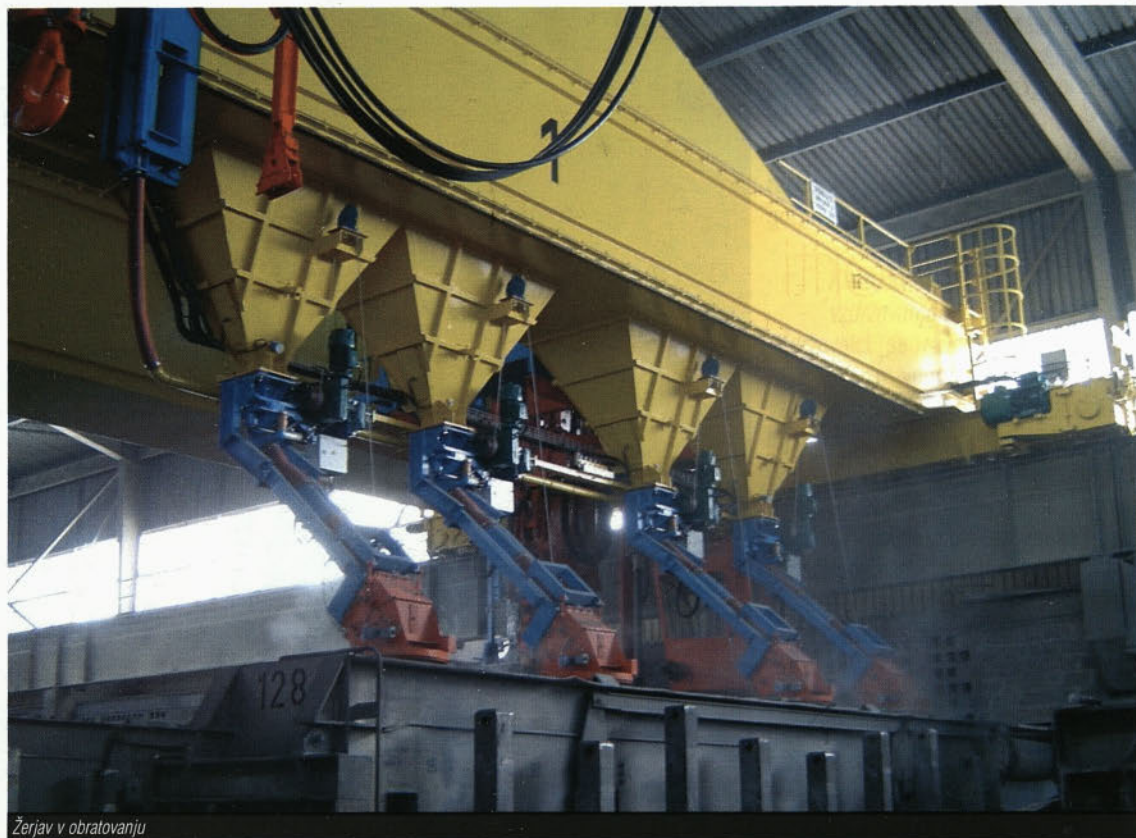
V Delovni enoti Vzdrževanje nadaljujemo z generalnimi remontmi posluževalnih manipulatorjev (žerjavov) PTM za posluževanje peči v elektrolizi C.

Že ljudski rek pravi, da gre v tretje rado, ampak slučajno imamo tri žerjave PTM iz generacije 1987 oziroma prvega MPPAI-a. Kot sem že pisal, smo v letu 2005 izvedli generalni remont na PTM2, v juliju letos na PTM1 in v septembru smo začeli remont še na PTM3.

Dela izvajamo v prostorih za popravilo žerjavov v HA, v organizacijski enoti Vzdrževanje elektroliz in s pomočjo servisnih področij celotnega vzdrževanja ter zunanjimi izvajalci za obnovo elektroinstalacij (EL-Senčar) in pleskanje (Pleskar). Že obnovljena žerjava normalno obratujeta, v zadovoljstvo in zahvalo vsem, ki smo kakorkoli pripomogli k realizaciji teh vzdrževalnih projektov ter zadovoljstvo uporabnikov pri vsakodnevnem delu pridobivanja aluminija v pečeh elektrolize C.

Tako kot vseskozi, smo tudi pri remontu PTM3 prepričani, da nam bo uspelo v treh mesecih trdega dela posodobiti še tretji žerjav za kvalitetno in varno posluževanje elektroliznih peči v HC vsaj za naslednjih 15 let!

Boris Blažek

Žerjav v obratovanju

Od leve: Marjan Širovnik, Franc Črnenšek, Milan Klajnšek, Peter Kropec, Boris Blažek, Andrej Štralela, Vlado Gajser, Ivan Gojkošek in Franc Kozel

Ko razmišljaš, ne moreš veliko govoriti

intervju

Pred nami je Dejan Lorber, dvaintridesetletni magister strojništva. Za mnoge je strojnik neznan in nezanimiv poklic, enako kot nam je bila v šoli tuja matematika ali drugi tehnični predmeti. Ko nagovorimo zdravnika, se nam zdi samoumevno reči »gospod doktor«, pred strojnikom pa smo v zadregi, tudi če ima doktorat znanosti. Zato ni čudno, da zanimanje študentov za tehnične fakultete upada. Dejan Lorber nam razkriva nekaj tega, predvsem pa bomo spoznali njegov način poglobljanja in razumevanja strokovnih zadev. Na primer, kako narediti vijak ali peščeno jedro. Razumeti bistvo stvari, je njegova večna zaposlitev. Na vprašanje o največjem dosežku tehnike se je odločil za preskok, ki ga je v zgodovini razvoja pomenil parni stroj. Bodočnost pa vidi v proizvodnji čiste energije. Smer razvoja, ki je pripeljal do neizmerno drage atomske bombe, ga ne zanima, saj se danes izrablja le za ustrahovanje ljudi. Dejanovo ukvarjanje z znanostjo ima drugačen smisel, in sicer ustvariti razvojno livarno. Gre za novi pojem v Talumu, ki že dosega rezultate. Najprej vprašajmo:

Zakaj strojnik?

Že kot osnovnošolca me je zanimala izometrična projekcija. Izometrija pomeni, da je predmet narisano tako, kot bi ga dejansko opazoval v naravi. Vedno, ko sem opazoval kakšen stroj, sem želel razumeti, kako deluje.

MISLIM, DA SEM PREPROST ČLOVEK IN SE PO »PREJEMU« NAZIVA MAGISTER NISEM VELIKO SPREMENIL.

Kako si prišel do Taluma?

Oče dela v Talumu. V srednji strojni tehnični šoli sem v tovarni dobil štipendijo. Moj prvi pravi stik s tovarno pa je bila praksa v prvem in drugem letniku srednje šole in pozneje ob študiju na strojni fakulteti.

Kako ocenjuješ značilnosti tehnične smeri v primerjavi z ostalimi poklici, kot so ekonomija, pravo, medicina itn?

Te dileme ne bi rad izpostavil, vsak poklic ima svoje vrednote. Odvisno je predvsem od posameznika in njegovih interesov. Strojniki imamo pri svojem delu mnogo večjo odgovornost, kot se nam pripisuje. Praktično ni več izdelka, kjer v procesu ne bi bilo potrebno delo strojnika, pa naj bo to posredno ali neposredno. V tehniki je tako kot pri vseh ostalih poklicih. Probleme je potrebno »naštudirati«, jih razumeti in logično povezati. Za nas tehnike po srcu je značilno, da smo malo zamišljeni in velikokrat ne odgovorimo takoj. Razlog je preprost. Ko razmišljaš, ne moreš veliko govoriti. Žal se v zadnjem času pojavlja primanjkljaj tehničnega kadra.

Prva služba. Magisterij?

Moja prva služba je bila v DE Vzdrževanje – Konstrukcija – kot projektant. Prišel sem takoj po odsluženem vojaškem roku 3. julija 2000. Razloga, da sem se vpisal na magisterij, sta bila dva. Prvi je ta, da sem za študij dobil finančno podporo

države, in bil sem prva generacija, ko smo lahko sami izbrali vseh šest predmetov. Za mene so najbolj zanimivi: statistična matematika, avtomatizacija proizvodnje in stohastični sistemi.

Magistrska tema pa je bila iz Taluma?

To je bila konkretna naloga Avtomatizacija vzdrževanja anodnih nosilcev. Obdelal sem različne možnosti sistema zamenjave čepov, napoved trendov v prihodnosti, kakšno smer iskati itn.

Kakšne konkretne prednosti se s to avtomatizacijo pričakujejo?

Gre za anodne nosilce, ki se po večkratni uporabi v elektrolizi izrabijo in jih je potrebno obnavljati. Izboljšava se nanaša na delavnico vzdrževanja čepov. Novi postopek predvideva zmanjšanje stroškov, manjšo fizično obremenitev ljudi, ekološko bolj ugodne razmere in višjo kakovost storitev. V ta namen je predvidena nabava namenskega stroja.

Ali še kje obstaja podoben postopek?

Obstaja nekaj sistemov v svetu, ki so že na tem nivoju avtomatizacije. Vsi skrivajo detajle svojih rešitev. Pridobiti je možno le nekaj informacij in še to indirektno preko različnih proizvajalcev strojev. Standardnega stroja žal ne moremo kupiti, saj mora biti prilagojen našim razmeram. Talum bi moral financirati razvoj nove naprave.

Vzdrževalci pravijo, da so s tvojim odhodom veliko izgubili. Ali se bo to poznalo pri realizaciji naloge?

Menim, da nikakor nisem nena-domestljiv. Vedno sem se trudil in se bom še naprej. Projektna naloga je

bila končana 2004. Praktična izvedba se lahko nadaljuje brez mene, saj je na razpolago vsa tehnična dokumentacija. S problemom izvedbe se nisem ukvarjal sam, ampak tim šestih ljudi, ki lahko projekt nadaljuje.

Ali drži mnenje, da imate mladi strokovnjaki po opravljenem magisteriju prevelike želje? Koliko ti osebno pomeni ta naziv?

Mislím, da sem preprost človek in se po »prejemu« naziva magister nisem veliko spremenil. Na ta del vprašanja bi lahko več povedali moji sodelavci in prijatelji. Osebno mi ta naslov pomeni potrditev, da sem realiziral še en cilj, ki sem si ga zastavil v svojem življenju. Kako velike so moje želje je spet vprašanje za vse moje vodje, ki sem jih imel v teh šestih letih kar nekaj. Strinjam se, da imam rad izzive. Okrog želja sem raje bolj skromen. Če so želje prevelike, si hitro razočaran, v nasprotnem primeru pa lepo presenečen.

V TALUMU SE ŽAL STROJNA DELAVNICA OBRAVNAVA KOT STROŠEK IN »NUJNO ZLO«. ZELO MALO UPORABNIKOV NJENIH STORITEV GLEDA NA NJO KOT VREDNOTO.

V vodstvu vzdrževanja so mi zatrdili, da si najbolj zaslužen za nabavo računalniško krmiljene strožnice CNC.

Ne gre za zasluge, to je del mojega dela. Lahko rečem le, da je ena strožnica premalo. Dela je zagotovo za dve strožnici in še en rezkalni stroj, kar pogojuje nove zaposlitve. V Talumu se žal strojna delavnica obravnava kot

strošek in »nujno zlo«. Zelo malo uporabnikov njenih storitev gleda na njo kot vrednoto. Takšne delavnice so v zadnjem času zelo iskane, nastaja pa tudi dodaten problem s kadri. Namreč mojstrov in ljudi s srednjo tehnično izobrazbo, ki bi želeli s tem delom služiti kruh, je vedno manj. Potrebujemo se tudi programerji specialisti. Za naš primer maloserijske proizvodnje je operater stroja tudi programer. Bistvo CNC strožnice za naše potrebe je, da ima zahtevno krmilje, ki le z nekaj vnosi izdelata želena obliko različnih elementov od vijaka do gorilne šobe.

Kako ocenjuješ razvoj in pomen vzdrževanja?

Vzdrževalci se zavedajo (zavedamo, saj sam še vedno razmišljam kot vzdrževalec), da ogromno pomenijo tej tovarni, saj imajo ob zastojih in remontih veliko odgovornost. Narava dela je tukaj takšna, da vsak posameznik ne pomeni veliko. Za uspešno vzdrževanje je potrebna ekipa ljudi in dobra organizacija. Poglejte primer, če pride do napake na zahtevnejši opremi, morajo za rešitev poskrbeti elektrikar, avtomatik, hidravličar in strojnik. Žal še ni človeka z vsemi temi znanji. Problemi so enostavno preveč obširni. Tudi razvoj vzdrževanja nenehno poteka. Res je, da preskoki niso tako opazni kot v proizvodnji, ko nabavijo novo tehnološko opremo, ampak so manjši. Najprej ideja, sledi preskus ideje na eni napravi in nato uvajanje le te na celotno področje Taluma. Seveda je na vidiku še veliko projektov in želja. V času mojega dela v Vzdrževanju se je izboljšalo zelo veliko stvari. Ne bi jih našteval, ker zagotovo ne poznam vseh. Morda se da še kaj narediti na podpori informacijskega sistema. Gle-

de na delavnost, izobrazbo, izkušnje in ideje ljudi, ki so v Vzdrževanju, se za nadaljnji razvoj Vzdrževanja ni potrebno bati.

GLEDE NA DELAVNOST, IZOBRAZBO, IZKUŠNJE IN IDEJE LJUDI, KI SO V VZDRŽEVANJU, SE ZA NADALJNI RAZVOJ VZDRŽEVANJA NI POTREBNO BATI.

Kako naprej?

Najbolj pomembno je, da ljudje v proizvodnji in vzdrževanju delamo skupaj, to je edina pot do uspeha. Preveč energije se porabi za dokazovanje kdo je kriv. Iskanje krivca je izguba časa, poleg tega ljudje zaradi strahu velikokrat skrivajo prave podatke. S tem v bistvu škodijo svojim sodelavcem, saj ostane pravi vzrok skrit in možnost, da se napaka ponovi njegovemu kolegu, toliko večja. Bolj produktivno je raziskovati, zakaj je do napake prišlo in kaj narediti, da se več ne ponovi.

Konec preteklega leta si vključen v novo proizvodnjo DE Ulitki. Je to napredovanje?

Jaz gledam na to kot na napredovanje. Predlog za mojo premestitev me je presenetil, ker sem imel še nekaj nedokončanih projektov. Ko sem prvič prišel v tovarno, so me v kadrovski službi vprašali, kaj bi želel delati. »Želim optimirati proizvodnjo, iskati nove možnosti, nove tehnologije,« sem rekel. Sedaj sem dobil priložnost pridobiti izkušnje tudi na tem področju.

Izkušnje, ki si jih prinesel, so pomemben del procesa, vendar gre pri ulitkih bolj za tehnologijo litja, ki zahteva neko drugo kakovost.

Glede proizvodnje ulitkov imam izkušnje le z mehansko obdelavo. Seveda je najbolj zapleteno in hkrati zanimivo litje. To je zame novost in se moram še veliko naučiti.

Vsi ste relativno mladi, zahteve do vas pa so velike. Kako se znajdeš pri tako hitrih spremembah?

Pri takšnem delu je zelo pomembno sodelovanje, mislim da so medčloveški odnosi ključnega pomena.

Osebnostno me prizadenejo nesporazumi, ko vem, da sem se potrudil, pa rezultati niso takšni, kot bi si sam želel. Imel sem srečo, da sem lahko obiskal kar nekaj seminarjev na temo stres in medčloveški odnosi. Smo dokaj mlad tim in na razvoj DE Ulitki gledamo zelo optimistično. Osebnostno s spremembami nimam težav, saj je to že moje četrto delovno mesto v Talumu.

Kakšna je tvoja funkcija pri ulitkih?

Sem pomočnik vodje DE Ulitki. V fazi uvajanja procesa delam vse, kar je potrebno. Pravim, da sem deklica za vse. V zadnjem času mi je najpomembnejša naloga nabava postrojenja za izdelavo peščenih jeder in sanacija Livarne I.

Kako ocenjuješ usposobljenost obrata kot celote?

Glede na to, da s tovrstno tehnologijo (nagibno kokilno litje) nismo imeli nobenih izkušenj, je usposobljenost zelo dobra. Čeprav smo lahko veliko rešitev povzeli pri nemškem partnerju (podjetje Scheeff), imamo že kar nekaj svojih, boljših rešitev. Lahko potrdim, da smo dobili marljive in vestne delavce, ki ne samo da dobro delajo, ampak zraven tudi razmišljajo in dajejo koristne predloge. Menim, da je to

lahko naša velika prednost. Težave imamo še s samim sistemom (kontrolni postopki, navodila za delo, tehnološki parametri), ki še ni čisto vzpostavljen. Spreminjamo organizacijo dela in jo prilagajamo ISO standardu. To je sicer papirna zadeva, vendar koristna in nujno potrebna, ker nudi podporo za spremljanje proizvodnje, v primeru napak pa možnost za hitro reakcijo.

Najpomembnejši cilji?

Dolgoročni cilj je postati razvojna livarna izdelkov, kratkoročni pa je nabaviti ustrezno tehnološko opremo in pridobiti kupce. Razvojna livarna pomeni, da ti nekdo poda funkcionalni opis izdelka, sam pa izdelaj načrt za izdelek, izdelek odliješ, ga testiraš in uvedeš v serijsko proizvodnjo. S tem proučiš svoje znanje in ne le tone aluminija.

V DRUŽBI SE ODLIČNO POČUTIM, ČEPRAV MI OBČASNO USTREZA SAMOTEN IN MIREN KOTIČEK. V DRUŽBI VEDNO VZTRAJAM, DA SE NEKAJ ZABAVNEGA DOGAJA IN MI NI TEŽKO NAJTI RAZLOGA ZA SMEH.

Lahko opišeš razmerje Dejan Lorber in Talum?

Kot mlad inženir sem imel v Talumu veliko priložnosti. V zadovoljstvo mi je, da sem dobil tako zahtevne naloge, kot so projektant, nadzornik jeklenih konstrukcij, vodja strojne delavnice in pomočnik vodje DE Ulitki. Te izkušnje mi veliko pomenijo. Redki moji kolegi so imeli takšne priložnosti.

Kaj je po tvojem največji dosežek tehnike na sploh, morda atomska fuzija?

Bolj kot dosežek bi rekel preskok. Po mojem mnenju je bil to Wattov parni stroj. Za prihodnost pa je aktualna fizika. Pri tem gre za združitev materije in antimaterije, produkt pa je čista energija. Izvedeno je bilo kar nekaj poskusov, žal pa je zaenkrat vse skupaj le še znanstvena fantastika.

Kakšen je tvoj življenjski slog?

Sem poročen, živim v Lovrencu na Dravskem polju. Rad kolesarim in gobarim. Na življenje gledam pozitivno. V družbi se odlično počutim, čeprav mi občasno ustreza samotni in miren kotiček. V družbi vedno vztrajam, da se nekaj zabavnega dogaja in mi ni težko najti razloga za smeh. Ne vem od kod dobim ideje, preprosto kar tako mi vedno nekaj kane.

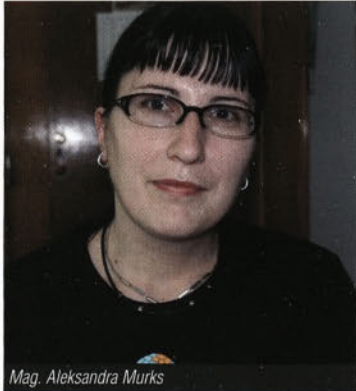
Moram povedati, da si nas vse v to prepričal na zabavi ob odhodu sodelavca Antona Marolta. Bil si duhovit in komunikativen.

Več nas je sodelovalo pri tej organizaciji. Bili smo kar malo v zadregi, saj je gospod Marolt poznan kot resen in moder mož. Pa smo vseeno zbrali pogum. Sam sem začel s takšnimi štorijami neke pri šestnajstih z zelo preprostimi praktičnimi darili in nasveti za moje kolege, ki so odhajali na službeno vojaškega roka ali pa na fantovščinah. Moja žena Mojca me dobro pozna, ampak kljub temu še včasih presenečeno pogleda, ko kakšno »ustrelim«. V življenju je veliko križev in težav, takšni trenutki pa so kot nalašč za sprostitve in ni razloga, da jih ne bi izkoristil.

Ivo Ercegović

Uspešen nakup prvih 5.000 emisijskih kuponov

Mag. Aleksandra Murks

Nekaj časa je trajalo, da smo se odločili za prvi nakup manjkajočih emisijskih kuponov, saj trg kuponov redno spremljamo že od leta 2003. Leto 2005 pa pomeni prvo leto izvajanja transakcij, to je nakupa in prodaje kuponov. Eden izmed razlogov za čakanje je bil tudi ujeti ugoden trenutek na tem zelo razgibanem trgu emisijskih kuponov.

Emisijske kupone namreč potrebujemo za izpolnitev obveznosti na področju Kjotskega protokola. Republika Slovenija je obvezana zmanjšati emisije toplogrednih plinov (TGP) za 8 odstotkov v obdobju 2008–2012 glede na izhodiščno leto 1986. V proces izpolnjevanja kjotskih obveznosti je vključenih 95 podjetij, ki naj bi pripomogla predvsem k nižjim emisijam ogljikovega dioksida (CO₂). Podjetja so v skladu s pravili, ki so definirana v Nacionalnem alokacijskem načrtu za obdobje 2005–2007 (NAP1), prejela točno določeno število emisijskih kuponov. Talum jih je prejel: 26.106 ton (1 tona = emisijski kupon) za leto 2005, 24.750 ton za leto 2006 in le še 23.395 ton za leto 2007. Izhodišče za dodelitev kuponov je bilo leto 2002, saj je bilo to leto z najvišjimi emisijami v obdobju 1999–2002, kjer smo lahko izbirali izhodišče. Žal leto 2002 pomeni obdobje pred uresničitvijo projekta

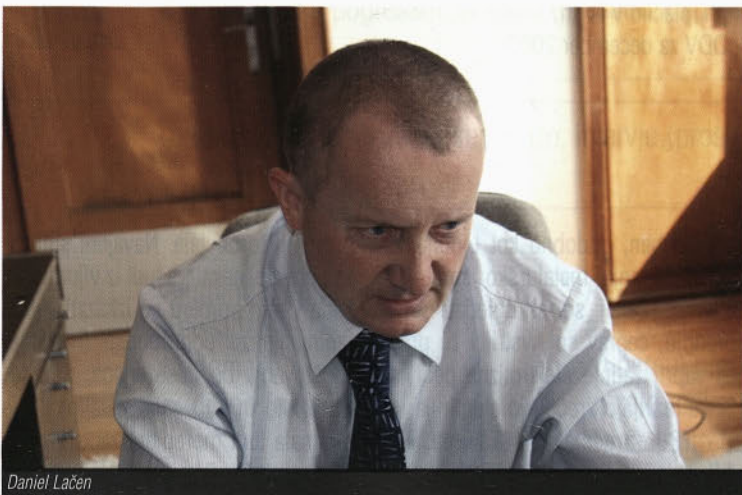
MPPAI, 2. faza, zato so količine kuponov v povprečju za 10.000 ton nižje, kot znašajo sedanje emisije CO₂ iz porabe zemeljskega plina. Talum mora za izpolnitev svojih obveznosti dokupiti te manjkajoče emisijske kupone. Če upoštevamo emisije CO₂ v letu 2005 v višini 34.867 ton, nam jih je v letu 2005 zmanjkalo 8.761 ton. Projekcije emisij za leto 2006 kažejo na primanjkljaj v tem letu za 11.274 ton.

Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti, da smo zaradi sodelovanja v shemi EU trgovanja z emisijskimi kuponi oproščeni plačila okoljske dajatve na emisije CO₂. Odstotki vračila te dajatve iz leta v leto padajo in v letu 2009 znašajo nič odstotka, kar pomeni sto odstotno plačevanje CO₂ okoljske dajatve. Ob trenutni porabi zemeljskega plina bi stroški okoljske dajatve CO₂ znašali slabih 108 milijonov SIT ali 450.000 EUR na leto. Zato lahko datum 23. avgust

2006, ko smo izvedli nakup prvih 5.000 emisijskih kuponov, imenujem temeljni kamen te naše nove dejavnosti. S tem smo pokrili dobro polovico obveznosti iz leta 2005. V tej prvi trgovni fazi (2005–2007) nam še manjka slabih 28.000 kuponov, kar ob upoštevanju cene kuponov 16,50 €/t pomeni strošek v višini 462.000 EUR za celotno obdobje. Sledi, da strošek nakupa emisijskih kuponov pomeni le 1/3 stroška CO₂ okoljske dajatve. Dne 8. septembra 2006 je bil tudi uradno objavljen osnutek Nacionalnega alokacijskega načrta za obdobje 2008–2012 (NAP2). Talum je v tej drugi trgovni fazi v boljšem položaju, saj je prejel 30.187 emisijskih kuponov na leto. To pomeni letni primanjkljaj približno 6.000 ton in letni strošek 99.000 EUR, ob upoštevanju dokaj visoke cene.

Mag. Aleksandra Murks

Prehod na evro

Daniel Lačen

Namesto uvoda:

»Uvedba evra je veliko več kot le računovodski problem.«

»Ne prepustite uvedbe evra le informatikom.«

Nekaj o evru

Evro postaja slovenska nacionalna valuta v več stopnjah. Prvo

stopnjo je predstavljal vstop Slovenije v EU in kmalu zatem tudi vstop v sistem mehanizma deviznih tečajev ERM II (28. junij 2004).

Druga stopnja se je začela z uvedbo informativnega dvojnega označevanja cen 1. marca 2006 in se končala 11. julija 2006, ko je bila sprejeta odločitev, da Slovenija izpol-

njuje pogoje za uvedbo evra. Takrat je bil določen tudi tečaj zamenjave med tolarjem in evrom: 1 € = 239,640 SIT. Že naslednji dan po določitvi nepreklicnega tečaja zamenjave, torej 12. julija 2006, je nastopilo obvezno dvojno označevanje cen po tem tečaju, ki bo trajalo še šest mesecev po uvedbi evra.

Tretjo stopnjo predstavlja dejanska uvedba evra 1. januarja 2007, ko bo evro postal naš denar. Takrat se bo začel tudi dvojni obtok tolarjev in evrov, ki se bo zaključil 14. januarja 2007. S 1. januarjem 2007 bo začel teči tudi rok za zamenjavo tolarjev za evre: do 1. marca 2007 bo mogoče menjati tolarske kovance in bankovce brezplačno v poslovnih bankah in hranilnicah, po tem datumu pa bomo lahko bankovce brez časovne omejitve in brezplačno zamenjali pri Banki Slovenije. Ta bo sprejemala tudi kovance, vendar le do konca leta 2016.

Prehod na evro v Talumu

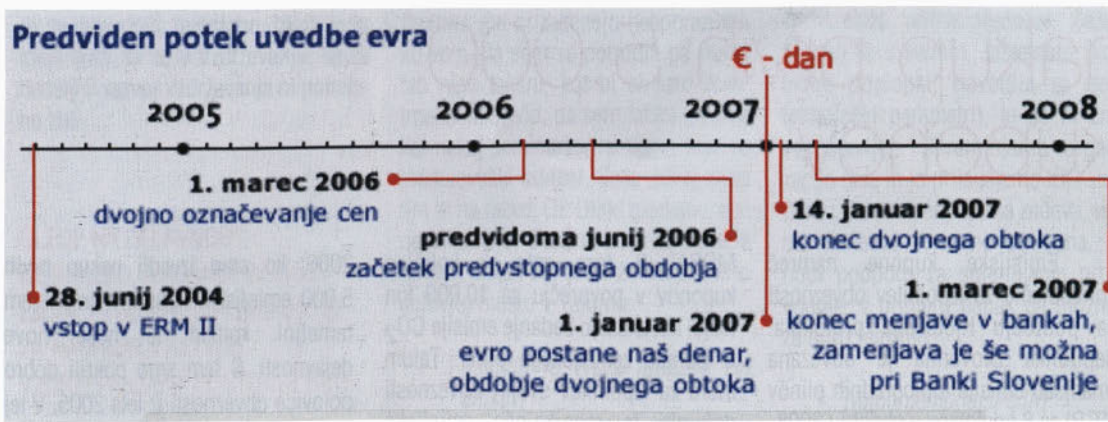
Prehod na evro je s stališča informacijskih sistemov zapleten proces, ki ne sme biti podcenjevan. Zato je vodstvo Taluma ustanovilo projektno ekipo, ki nas vodi skozi proces uvedbe evra. Ta projektna ekipa mora biti seznanjena s:

- slovensko in EU zakonodajo,
- poslovanjem podjetja in uporabo informacijskega sistema (vodstvo in uporabniki),
- načrtovanjem in razvojem informacijskih sistemov,
- tehničnimi vidiki informacijskih sistemov (programerji),
- računovodstvom in knjigovodstvom (računovodje in revizorji).

Evro projektna ekipa je aktivna pri:

- pridobivanju informacij o uvedbi evra,
- ugotavljanju vplivov uvedbe evra,

Predviden potek uvedbe evra

- pripravi strategije za uvedbo evra,
- upravljanju in izvedbi strategije na področju informacijskih sistemov, pravnih vprašanj, računovodstva, komercialne in marketinga.

Na osnovi plana prehoda v informacijskem sistemu Baan ugotavljamo, da le ta ne bo deloval od 27. 12. 2006 do 04. 01. 2007.

- Zaradi tega je potrebno pripraviti na posameznih področjih delovanja točne izvedbene plane s potrebnimi aktivnostmi. Načrtujemo ločene sesanke na posameznih področjih:

- prodaja, nabava, finance in računovodstvo, plan in analize, firme hčere, proizvodnja, informatika, kadri, plače.

Na sestankih bomo obravnavali:

- Predvidene ukrepe na področju, ki ga pokriva vodja službe ali delovne enote:

- priprava podatkov v informacijskem sistemu, dokončanje postopkov, ki so predvideni s proceduro Baan-a;
- plan dejavnosti službe zaradi izpada informacijske tehnologije v času od 27.12.06 do 04.01.07, organizacija prodaje, nabave, proizvodnje v času pred in po izpadu informacijskega sistema;
- kontrola podatkov.

- Določitev odgovornih oseb v strokovni službi oziroma delovni enoti.
- Določitev terminov za izvedbo posameznih ukrepov.

Davčno – finančni vidik prehoda na evro

Osnovno izhodišče, ki ga je potrebno upoštevati:

Do 31. 12. 2006 je nacionalna valuta tolar, od 1. 1. 2007 dalje pa je nacionalna valuta evro. Temeljno vo-

dilo stroke: dogodki pred uvedbo evra se izražajo v tolarjih, dogodki po uvedbi evra pa v evrih.

Računovodski izkazi

- Računovodski izkazi za leto 2006 so v tolarjih.
- Računi za leto 2006 po 1.1.2007 se izdajo v tolarjih (plačani bodo v evrih).
- Otvoritev za 2007 se pripravi v evrih (razlike zaradi zaokroževanja na 757 ali 787; saldo se prizna med druge odhodke).
- Podatki do 31.12.2006 lahko ostanejo v tolarjih.
- Za interne potrebe se lahko preračunajo v evre.
- Obvezno jih je hraniti v tolarjih.

Davki

- Davčni obračuni za 2006 so v tolarjih, plačilo v evrih.
- DDV za december 2006:

- knjiga prejetih/izdanih računov je v tolarjih,
- polje 71 ali 72 v tolarjih in evrih,
- plačilo ali vračilo v evrih,
- REK za december 2006 v evrih.
- Davčne odločbe o odmeri davka ali vračila davka:
  - izdane v tolarjih in evrih,
  - plačilo ali vračilo v evrih.
- Popravki za nazaj se predložijo v originalni valuti, to pomeni, da so popravki za leta pred 2007 v tolarjih.

Davčna uprava je bila vedno pragmatična in bo rade volje sprejela plačilo davkov v katerikoli valuti.

Plače

- Plače in prispevki za december 2006, obračunane in izplačane v januarju 2007 - obračun in izplačilo je v evrih.
- Izpisek za napoved dohodnine 2006 je v tolarjih (obrazci za napoved dohodnine bodo v tolarjih).
- Davčne odločbe o odmeri davka ali vračila davka:
  - izdane v tolarjih in evrih,
  - plačilo ali vračilo v evrih.

Postopek uvajanja eura poteka po planu v skladu z zakonodajo.

Daniel Lačen

Obisk iz Avstrije

Christine Wenzl v sredini

V začetku septembra nas je obiskala skupina študentov znane univerze iz Leobna, oddelek metalurgija,

neželezne kovine. Vodila sta jih predavateljica Christine Wenzl in Michael Potesser. Bilo jih je le 11, kar kaže, da

tudi Leoben, podobno kot Ljubljana, komaj ohranja metalurško smer na univerzi. Želeli so si ogledati proizvodnjo, čeprav so Avstrijci že pred leti zaprli zadnje elektrolizne peči in danes razvijajo predelavo aluminija.

Po predstavitvi Taluma, ki vključuje osnovni tehnološki opis procesa in druge značilnosti celote, smo jim razkazali proizvodne obrate. Na koncu smo jih v naši restavraciji pogostili s skromnim kosilom.

Vtisi, ki smo jih zaznali po njihovih reakcijah, so bili zelo pozitivni. Niso prvič videli celovitega procesa od glinice do izdelka, so pa prvič spoznali vrhunsko tehnologijo v vseh fazah dela. Presenečeni so bili, da v

Sloveniji to obstaja. Navajeni smo že na pohvale, nekatere tudi iz vljudnosti. Toda v tem primeru so izkazali veliko zanimanje za podrobnosti in veliko spoštovanja do doseženega. Spraševali so to in ono, med ostalim jih je zanimala tudi morebitna zaposlitev in seveda plača. Sami se zavedamo, da so plače strokovnjakov v prvih letih dela, brez dodatnih funkcij, relativno nizke. Sodeč po njihovi reakciji pa so za Avstrijce nesprijemljive.

Svojo hvaležnost za čas in trud so izkazali s srebrnim znakom svoje univerze, na katerem sta vgravirani besedi ALMA MATER- mati znanosti. Hvala tudi njim.

Ivo Ercegović

Osmi Talumov dan za zdravje

Letošnjega - osmega po vrsti - Talumovega dneva za zdravje se je udeležilo rekordno število - 280 zaposlenih. To zagotovo kaže, da je zavedanje, da smo sami tisti, ki moramo v prvi vrsti največ narediti za svoje zdravje, vedno večje. Kot da bi nas tudi vreme podpiralo v naših prizadevanjih za svoje zdravje, nam je namenilo prave poletne temperature.

Že tradicionalno smo lahko udeleženci izbirali med pohodom in kolesarjenjem, se preizkusili v tenisu ali pa se odločili za plavanje v ptujskih termah. Kolesarji in pohodniki smo lahko izbirali med lažjo in težjo potjo, na cilju pa smo bili vsi ponosni na svoje nove športne podvige.

Prijetno utrujeni smo se v zgodnjem popoldnevu vsi srečali na kopališču, kjer so nas čakale v Vitalu pripravljene dobrote turške kuhinje.

Popoldanske aktivnosti so potekale v družabnem duhu. Z manj truda in veliko več smeha kot dopoldan, se je odvijalo tradicionalno vlečenje vrvi in skupinska hoja s smučmi. Dokazali smo, da se znamo tudi zabavati in se zavedamo, da je včasih bolj pomembno sodelovati kot zmagati!

Kot je vabilo govorilo že letos: »Naj nas bo drugo leto še več.«

Darja Vodušek

Vlečenje vrvi

Kolesarski maraton POLI

Četrty kolesarski maraton POLI, ki je potekal teden dni kasneje kot Talumov DAN ZA ZDRAVJE, je postregel z doslej največjim številom udeležencev. Pedale je vrtelo okoli 6200 rekreativnih kolesarjev, kar postavlja prireditev v vrh slovenskih kolesarskih dogodkov. Organizatorji, Perutnina Ptuj, so sicer upali, da se bo letošnjega kolesarjenja udeležilo več

kolesark in kolesarjev kot lani, vendar takega števila nihče ni pričakoval.

Po startu ob 11. uri so se kolesarji podali na 65 oziroma 32 kilometrov dolgo pot po slovenje-goriški pokrajini. Neizmerna množica kolesarjev je zasedla ceste od Moškanjcev preko Destrnika, Juršincev, Vitomarcev, do Polenšaka in Dornave. Progi sta bili dobro označeni. Ob poti so bili organizirani postanki za počitek in napitke. Tudi redarji in policisti so

dobro opravljali svoje delo. Kljub temu pa je prišlo do nekaj neljubih padcev. Za posledice je poskrbela zdravniška ekipa, ki pa se bojda s hujšimi poškodbami ni ukvarjala.

Kolesariti v taki množici ljudi ni enostavno. Nekatere skupine, in tudi posamezniki, so po cesti divjali kot najbolj razpuščena čreda govedi, zato ni čudno, da je prihajalo do padcev.

Po koncu maratona se je v na letališču postavljenem šotoru začel

odvijati program s podelitvijo priznanj za najstarejšega, najmlajšega udeleženca maratona ... Nagrado smo prejeli tudi Talumovci. Bili smo namreč najštevilnejša skupina kolesark in kolesarjev na maratonu, ki je štela 500 članov.

Morda bomo drugo leto še številnejši. Bomo videli.

Darko Ferlinc

Aluminij, številka 9, september 2006

Greva gor

Zmotno je trditi, da poznamo Stanka Bedenika le po njegovih pohodniških aktivnostih in sodelovanju pri organizaciji Zdravo Talum. Na prvem mestu so vendar njegovi kompresorji. Za njih skrbi že 21 let v okviru skupine DE Vzdrževanje. Pohodništvo pa je hobi, ki mu je zlezal globoko pod kožo in je postalo del njegovega vsakdana. V to nas prepriča, ko pove, da ko se z ženo peljeta v službo preko Ptujске Gore, od koder se lepo vidita Donačka gora in Boč, vsakič za šalo vpraša: »Greva gor ali v službo?«

Želja po planinarjenju ga je takoj, ko je prišel v Talum, pripeljala med Gamse. Za tiste, ki še niste slišali za njih, naj povem, da je to stara skupina planincev, organizirana v »drejariji« Vzdrževanja. Obstajali so, še preden je Stanko prišel v tovarno. Skupina šteje 12 do 15 ljudi. Nimajo uradnih papirjev ali »štempljev«, vse je prostovoljno. Imajo predsednika, trenutno je to Bruno Skuber. Stanko je bil predsednik osem let. Enkrat na leto imajo občni zbor, na katerem se dogovorijo za celoletni plan pohodov.

Pohodi so vsak mesec obvezni za vse Gamse, ne glede na letni čas. Tradicionalno se gre na Donačko na Štefanovo, drugi dan po božiču, ne glede na vreme. Takrat na vrhu zakurijo in pečejo klobase. Poleg tega imajo tudi nočni zimski pohod na Donačko. Donačko ima zelo rad, ker je pri roki in je odlična rekreacija za vsakogar. Ko sem ga vprašal, ali je žena ljubosumna na Donačko, ki jo je kar naprej omenjal, je pojasnil, da ne, ker tja redno hodita skupaj vsak drugi teden.

DANES ŽAL TEH MOGOČNIH STROJEV, RAZEN ENEGA V GLINICI, NI VEČ. VELIKA NAPAKA JE, DA JIH NISMO OHRANILI ZA MUZEJ, PODOBNO KOT STARO ELEKTROLIZNO PEČ.

Stanko Bedenik in TALUM: V Talum sem prišel kot ključavničar leta 1985 iz Elektrokovinarja Ptuj. Moje delo je od začetka do danes pri vzdrževanju kompresorjev in vakumskih črpalk. Posebna specialnost so mi kompresorji. Takrat je obratovala proizvodnja glinice in smo imeli tri velike batne kompresorje firme DINGLER za mešanje luga v dekomponzerjih. Vsak je imel po dva bata, ki sta delala dvostransko, v enem gibu tlači in sesa obenem. Dosegali so kapaciteto 100 kubičnih metrov na minuto. Proces mešanja je potekal neprekinjeno in se kompresor ni smel ustaviti, zato sta bila dva v rezervi. Pri elektrolizah je komprimiran zrak izjemno pomemben, je na drugem mestu, takoj za elektriko, morda tudi na prvem. Uporablja se za vse operacije na pečeh in ne sme se zgoditi, da ostane elektroliza brez zraka niti za minuto. Do modernizacije smo imeli veliki batni kompresor TRUDBENIK in dva lamelna, tip BANEWITZ. Danes žal teh mogočnih strojev, razen enega v glinici, ni več. Velika napaka je, da jih nismo ohranili za muzej, podobno kot staro elektrolizno peč. V delavnici imamo le leseno maketo Banewitza. S spremembo tehnologije v elektrolizi so zamenjani vsi stari kompresorji. Novi vijačni ATLAS COPCO je za moje pojme najboljši od vseh. To se pozna pri vzdrževanju in moram povedati, da od začetka deluje brezhibno, brez okvar, le preventivno vzdrževanje smo izvajali. Pri rednih remontih zamenjamo glave motorjev in ležaje. Pri drugi modernizaciji sta nabavljena še dva turbo kompresorja INGESOL. Razlika je v tem, da imata večjo kapaciteto, vendar je zrak slabši, nekoliko bolj vlažen. Razen teh glavnih postaj imamo kompresorje v drugih obratih. V livarnah je ob novih večstopenjskih visokotlačnih še nekaj starih. V anodah imamo supresorje, to so puhala za sesanje nasipnega koksa iz pečnih komor. Na silosih za glinico je tudi kompresor za praznjenje in polnjenje glinice. Razen teh imamo sedem mobilnih kompresorjev na žerjavih tipa Hydrovan. Dela je dosti, ker vsi kompresorji obratujejo v manj ali več v zahtevnih delovnih pogojih. Danes smo v skupini samo trije, prej nas je bilo pet, in smo kos vsem nalogam. Po strokovni in človeški plati smo odlična skupina. Največji poudarek dajemo preventivi in še nikoli se ni zgodilo, da bi zmanjkalo zraka. Zelo rad imam to delo.

KO VIDIM TA DEBELA DREVEŠA, POMISLIM, KOLIKO SO STARA. VIDIM, KAKO MAJHEN JE ČLOVEK PROTI BUKVI. NULA JE.

Z Gamsi v glavnem hodi na Triglav, Mangart, Škrlatico, Špik itn.

Ni vrha, ki ga ni vsaj enkrat obiskal. Ko sem povedal, da sem letos avgusta tudi jaz po dolgem času osvojil Malo Tičarico, visoko nekaj čez 2000 metrov, sem ga dobil. »A veš, da tam še nisem bil,« se je smeje priznal. To mi je kar godilo in sem se na račun »moje« Tičarice počutil pomembnega. »Poleg vrhov v Sloveniji smo bili tudi na vrhu Velebita, 1900 metrov in na Televrimu pri Nerezinah, 600 metrov,« je dodal.

Večkrat smo slišali, kaj vse žene ljudi v naravo, v višave. Stanka najbolj drevesa, cvetice in kamenje. »Ko vidim ta debela drevesa, pomislim, koliko so stara. Vidim, kako majhen je človek proti bukvi. Nula je.

Videl sem veliko med seboj povezanih dreves. Na eni bukvi sem našel izboklino v obliki ušesa. Vedno, ko grem mimo, jo pocukam, ji kaj povem. Ali se zavedamo, kaj pomeni senca drevesa? Kaj pomenijo korenine, ki štrlijo ven, včasih se držijo le kamna in sprašujem se, s čim se hranijo. Dostikrat vidim na golih skalah šopke večbarvnih cvetic. Na Krederici je ogromno tega. Planiko pa težko najdeš. Enkrat sem imel srečo, da jih je bilo kot trave. Eno sem utrgal, in ni hudič, da se mi je maščevalo. Planiko sem odnesel, trenirko pa pozabil tam. Lahko bi našteval še marsikatero dogodivščino s hribov; to kar se gori zgodi, ne pozabiš nikoli. Na

Krederici sem bil desetkrat, na Triglavu devetkrat. Enkrat nas je zadržal sneg,« je opisal svoja doživetja.

Odveč ga je bilo vprašati, kako in zakaj je prevzel vodenje pohodništva pri Zdravo Talum. »Saj ne vodim samo tega, so še druge skupine in drugi pohodi v Talumu in izven. Zdravo Talum je dobra ideja; morda imamo malo premalo časa in se nam mudi nazaj.« Letos so eni godrnjali, da smo prehitri. Ko sem ga spomnil na to, je odgovoril, da smo sami hiteli, on je bil nekje vmes. Zelo bi mu pomagali, če bi tudi sami predlagali, kam iti in druge podrobnosti, ki so s tem povezane. Tako ostanejo odločitve le

TRADICIONALNO SE GRE NA DONAČKO NA ŠTEFANOVO, DRUGI DAN PO BOŽIČU, NE GLEDE NA VREME.

njemu in dostikrat ne ve, kaj je najboljše. Pravi tudi, da moramo Zdravo Talum ohranjati za srečo vseh.

Poleg pohodov Stanko tudi kolesari v družbi Gamsov. Ko je začel razlagati o tem, sem kar osupnil. Ves nasmejan mi je povedal. »Vsak četrtek ob četrtri uri, strogo, ne glede na druge obveznosti, kolesarimo. To pa čisto sami moški. Na pohode vzamemo ženske, na kolesarjenje ne. Četrtkovo kolesarjenje znaša v povprečju okrog 80 km. Letos imamo srečo, vsak četrtek je bil lep. Dan se je že skrajšal in zdaj je, hudič, že tema in ni časa za daljšo turo.« To še ni vse. Naši Gamsi so prevozili tudi celo Jadransko magistralo; 1100 kilometrov, od Italije do Albanije. V petih dneh so prevozili tudi Slovenijo ob meji. Uresničili so zelo izvirno idejo, ko so s kolesi obiskali vse kraje po Jugoslaviji, kjer so služili vojsko: Niš, Bogatin, Đerdap, Bosno, Hrvaško itn. Vsak dan po 200 kilometrov. To je zahtevalo posebno organizacijo, kombi, lastnega šoferja itn. Do Blatnega jezera prekolesarijo za malo malico. Ko sem mislil, da je že konec podvigov, se je Stanko spomnil vožnje z birmanskimi kolesi. S starimi kolesi so šli vse do Kopra, nazaj pa so se vrnili z vlakom. »S kolesom več vidiš kot pri hoji,« nadaljuje. »Vidiš ceste, vasi, potočke, ljudi...Odvisno od tega, kaj hočeš videti, kaj te zanima.«

»Med nami vlada prijateljstvo, odnosi so zelo prisrčni. Kdor hodi v hribe, ve kaj je to zabava. Nas ne veže interes, ampak zadovoljstvo. Osebnost imam ljudi zelo rad, zato vsakomur pomagam v vseh situacijah,« se izpove. Na vprašanje o novih željah pravi, da mu je ostala še slovenska transverzala. Vse vrhove že ima in

samo vprašanje časa je, da vse to poveže v celoto.

Na koncu, ko je razložil, da živi v naravi v vasi Doklece, v hiši ob potočku z malo njivico in sadovnjakom, mi je bilo žal, da te reportaže nisva delala tam. Posebej me zanima njihov Bolek. Če ste pomislili na mačka ali psa, ste se zmotili. Bolek je svinja, ki ima svoj svinjski vrt, se svobodno pase okrog, kopa v vodi in

NA VPRAŠANJE O NOVIH ŽELJAH PRAVI, DA MU JE OSTALA ŠE SLOVENSKA TRANSVERZALA. VSE VRHOVE ŽE IMA IN SAMO VPRAŠANJE ČASA JE, DA VSE TO POVEŽE V CELOTO.

uživa. »Ima svoje svinjsko življenje, ki traja le leto dni,« modro doda Stanko. Pri njem je vse tako jasno in preprosto. Moral sem ga še vprašati, odkod čas za vse. Smeje je odgovoril: »Najde se, če se hoče.« Zato sem prepričan, da ko bosta z ženo Majdo, ki dela pri nas v finančni službi, v pokoju, namesto v službo, zares šla gor.

Ivo Ercegović

Popravek

Iz prejšnje reportaže o Andreju Gorniku smo dolžni popravek, ki se nanaša na prof. Jožeta Gregorca, ki ni bil, kot smo navedli, vodja Ptujskega noneta, ampak je bil njihov mentor glasbeni pedagog in kritik. V dvajsetih letih delovanja se je zvrstilo šest vodij moneta.

Sanje

So obdobja, ko nas življenje trdo prime in moramo sprejeti tudi takšne dogodke, ki bi se jim radi izognili. Ali pa jih sploh nismo pričakovali. Želimo si, da bi čim prej premagali težave in ponovno zaživelj usklajeno z načrti lastne duše. Težave bomo lažje premagali, če se bomo zavedali, da so dejansko del celote in učna snov, ki nam ponuja veliko za učenje. Pogosto ne prepoznamo življenjskih lekcij, naloge ponavljamo do trenutka, ko dojamemo njihovo bistvo in takrat v možganih zasveti lučka. Notranja svetloba nam omogoča, da mirno sprejemamo dogodke, ki jih ni možno spreminjati. V sebi najdemo moč za spreminjane vsega tistega, kar lahko.

. Lahko uberemo tudi drugačno pot in se odpravimo in zasidramo v sanjski svet. Veliko otrok to počne. Samo delno sprejema »realni« svet in večino svojega časa preživi v boljšem in lepšem sanjskem svetu.

Naslednja zgodbica govori o tem, da ne sanjajo samo otroci.

Ko se je Miha pred kratkim sprehajal po mestnem parku, je zagledal na klopci sedeti starejšo gospo, ki je jokala. Stopil je do nje in jo povprašal, zakaj joka. Gospa je v solzah povedala:

»Doma imam dvaindvajsetletnega moža. Vsako jutro se ljubi z mano, potem vstane in nama pripravi zajtrk, sveži sok in dišečo kavico.«

»Zakaj potem jokate?« Miha je bil začuden.

»Za kosilo mi skuha juhico, speče najboljše piškote in se potem ljubi z mano do poznega popoldneva...« je nadaljevala starka.

»Zakaj potem jokate?« Miha je ponovil isto vprašanje.

Gospa je nadaljevala:

»Za večerjo mi postreže izbrane jedi, hladen kozarček vina in najljubšo sladico. Potem se ljubi z menoj dolgo v noč, do jutra...«

Miha se je počteno razburil in vprašal: »Kaj bi še hoteli, draga gospa? Imate sanjskega moža, prelepo življenje, zakaj potem jokate?«

Gospa ga je žalostno pogledala in odgovorila:

»Ne spomnim se, kje stanujem.«

Vse se začneja in konča s sanjami. Nikoli ti niso dane sanje, ne da bi ti bila dana tudi moč, da jih uresničiš. O sanjah je pisal tudi Samuel Taylor Coleridge:

Kaj če si spal?
In kaj če si
v spanju sanjal?
In kaj če si
v spanju
šel v nebesa
in si utrgal
nenavaden
in prelep cvet?
In kaj če si,
ko si se zbudil,
imel ta cvet
v rokah?

Krizna obdobja in težave, če niso prehude, so kot začimba življenju. Vse, kar nas ne ubije, nas okrepi. Na prvi pogled je to kruta resnica, v izrednih življenjskih razmerah pa je ta misel vir energije, ki sili k višku in želi preživeti in živeti.

Antonija Krajnc

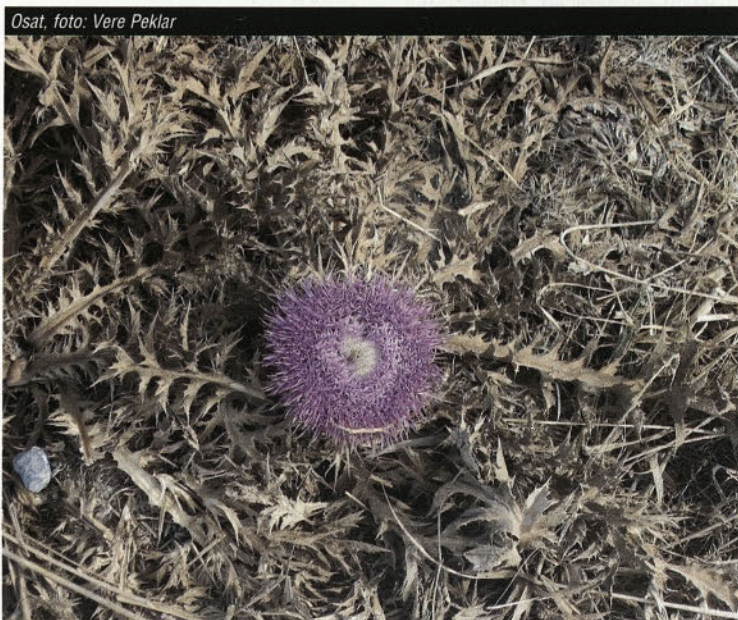

Fotografija meseca: Jadrnice na Kreti, foto: Vera Peklar

Najboljše fotografije tega meseca

Jutro na triglavskih jezerih pod Tičarico, foto: Ivo Ercegovič

Osat, foto: Vere Peklar

Stojan Kerbler razstavljaj v Varaždinu

Stojan Kerbler (drugi z leve) ob dr. Marjeti Ciglenečki

Petindvajsetega avgusta je bila v Varaždinu na Hrvaškem v galeriji Ajngel odprta razstava še vedno našega fotografa Stojana Kerblerja. Odprtje razstave je sovpadalo s pričetkom varaždinske prireditve Špancirfest, ki velja za največji festival uličnih sprehajalcev v tem delu Evrope.

Stoletja so bili kraji z obeh strani meje medsebojno povezani. Mariborski in ptujski okoliš z varaždinskim, hribovite Haloze se geografsko nadaljujejo v hrvaško Zagorje. Zato je ob meji teklo podobno življenje.

Kerblerjeve fotografije, katerih glavnina sega v sedemdeseta in v začetek osemdesetih let prejšnjega stoletja, odražajo življenje Haložanov, ki so v tem času živeli še v nekem drugem svetu. V svetu, ki se ga napredek še ni dotaknil, kot se je to že dogajalo v drugih predelih Slovenije.

Na razstavi sta bila predstavljeni predvsem dva Kerblerjeva opusa: Haložani in Koline. Prvi je dragocen dokument nekega časa, ki ga ni več. Predvsem pa so Haložani izjemen

umetniški projekt, ki je Kerblerja proslavil kot izrednega umetniškega ustvarjalca in mu v letu 1979 prinesel prestižno nagrado Prešernovega sklada. S Kolinami je Kerbler želel iztrgati pozabi zelo pomembno vaško dogajanje, istočasno pa s fotografijo protestirati proti vsakršnemu nasilju. Koline sicer nikoli ne bodo dosegle priljubljenosti pri gledalcih, kot jo dosegajo Haložani. S tekom časa pa se vse bolj kaže, da so prav Koline Kerblerjev najmočnejši opus.

Ni bilo prvič, da je Kerbler razstavljaj v Varaždinu, saj je bil tam že daljnjega leta 1979.

Za konec pa še to. Galerija Ajngel razstavlja veliko slovenskih avtorjev. Dela nekaterih od njih hrani tudi Talum v svoji umetniški zbirki. Kerbler je bil že sedmi Prešernov nagrajenec, ki je razstavljaj v tej galeriji.

Darko Ferlinc

Vabljen na kavico

Nekateri se bodo spraševali, kje je Emilija? Kaj počne in zakaj ne deli malice še naprej? Takšna in podobna vprašanja smo si postavljali tudi zaposleni v Vitalu, ker smo težko dojel, da čas tako hiti in se je Emilijina delovna doba iztekla. Minulo delo ji prinaša razkošje prostega časa, ki ga bo delila s svojimi najdražjimi.

Če še ne veste, za koga gre, potem vam razkrijem njeno celo ime: Emilija Loboda. Redko smo jo klicali Emilija, ampak skoraj vedno Beba, tako kot jo je klicala mama. Na začetku svoje poslovne poti je delala v Počitniškem domu v Crikvenici pri pripravi hrane in potem ves čas v Službi za družbeni standard, pozneje v hčerinskem podjetju Taluma - Vitalu.

Za Bebo lahko rečemo, da je svoje delo opravljala zelo vestno, skrbno in nevsiljivo. Njeni sodelavci in sodelavke so se lahko na njo vedno zanesli in ji neomajno zaupali. S svojim mirnim in prijaznim značajem je širila okrog sebe mir in harmonijo, skupaj z občutkom za izpolnitev delovnih nalog v okviru natančno določenega časa.

Želimo ji uživanje v družinskem okolju in naravi, želimo ji, da se posveti sebi, tako kot se je ves čas posvečala drugim, želimo ji, da ji ostanejo sami lepi spomini na delovne dneve in druženje z vsemi, ki so jo dnevno videvali. Spomini so vedno dragoceni, vrata Vitala odprta obiskovalcem. Ne bomo presenečeni, če bomo prej ko slej zagledali Bebin obraz in takrat jo bomo povabili med nas na kavico in klepet. Meja med včeraj in danes bo zabrisana.

Antonija Krajnc

Emilija Loboda

Izlet krvodajalcev

Aktiv krvodajalcev Taluma Kidričevo se zahvaljuje vsem sponzorjem, ki so nam pomagali izpeljati izlet v Kumrovec, Jelenov greben ter Dolino Vinetu.

Iskrena hvala predsedniku uprave Taluma Danilu Topleku, direktorju VargasAla Janku Vindišu in predsedniku sindikata Taluma Milanu Fajtu. Prav tako namenjamo zahvalo Stanetu Mediku, direktorju Revitala, še posebej pa Tonki Kranjc in njenemu kolektivu Vital za dobro malico, ki nam je še kako teknila.

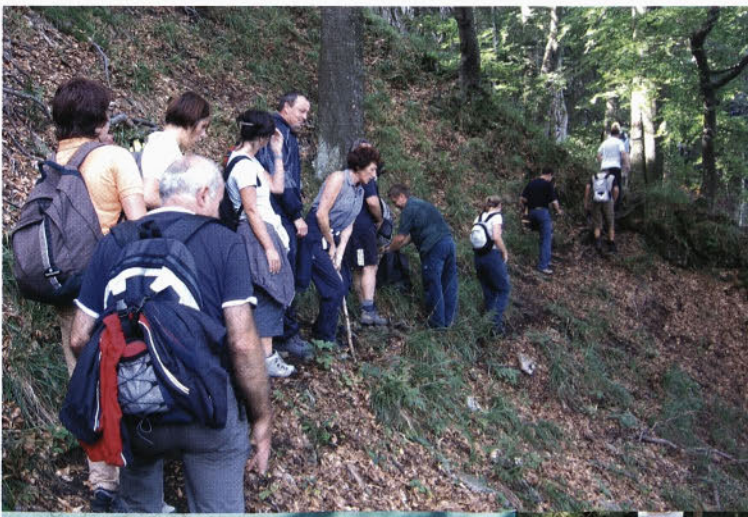
Hvala vam!

Milan Vrabl, predsednik Aktiva krvodajalcev

Na Jelenovem grebenu

Treking po Himalaji

Šele leto in pol je minilo, odkar smo se vrnili iz Nepala, kjer smo sodelovali na zelo lepem trekingu v himalajskem pogorju in prišli do vznožja najvišje gore na svetu Mt. Everesta. To je bilo aprila, ko se je gorska pokrajina šele začela prebujati po komaj končani zimi. Zelenja je bilo

zelo malo, povsod so prevladovala rjave in sive barve, saj rastlinstvo še ni začelo poganjati. V nasprotju z naravo smo imeli krasno vreme. Nepozabni so bili slikoviti sneženi vrhovi najvišjih gora sveta, ki so se dvigali v intenzivno modro nebo, ki je bilo največkrat brez oblakov. Naš vodič nam

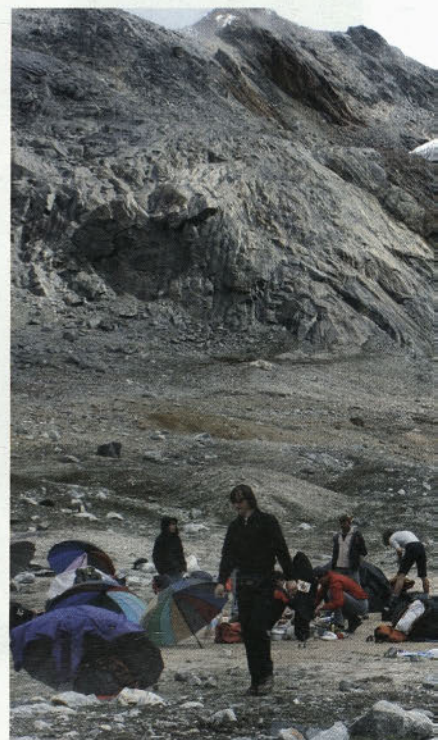
je pripovedoval, da je Himalaja v jeseni po končani deževni dobi še lepša, saj se celotna pokrajina odene v zelenje in cvetje.

Že letos se nam je uresničila želja, da ponovno odpotujemo v Nepal, tokrat v obljubljenem jesenskem času. Štirinajst ljubiteljev gora

se nas je tja odpravilo sredi avgusta. Tokrat smo si za cilj izbrali vrh Gokyo Ri, ki se dviga nad dolino reke Dudh Koshi 5360 m visoko. S tega hriba je čudovit pogled na ledeniško jezero, ob katerem leži vas Gokyo, nato na mogočen ledenik Ngozumpa, ki se vije od vznožja osemtisočaka Cho Oyu 20 km navzdol po dolini in seveda na veličasten pogled na množico vrhov, med katerimi se da razločiti kar štiri izmed štirinajstih himalajskih osemtisočakov, to so Mt. Everest, Lothse, Makalu in Cho Oyu. Na žalost nam vreme letos ni bilo naklonjeno. Oblaki so se spustili na nas in nam onemogočili zaželjeni pogled.

Gokyo Ri ni bil naš edini cilj. Bil je aklimatizacijski treking, na katerem smo se privajali na višino, na kateri je v zraku samo še 50 odstotkov kisika. Naš glavni cilj je bil splezati na goro Nirekha, ki se dviga 6169 m visoko. To je razmeroma strm zasnežen stožec, ki od plezalcev zahteva kar nekaj plezalnih veščin in varovanja, saj so strmine proti vrhu nagnjene pod kotom 50 stopinj.

Po sestopu z Gokya Ri smo prečkali ledenik in se podali na drugo stran doline. Po dveh dneh hoje smo prispeli do baznega tabora na višini

5200 m. Tabor leži na skalnati planoti, nad katero se dviga več kot 1000 m visoka stena, s katere se je v pogostih časovnih intervalih s truščem in bobnenjem vsul plaz snega pomešanega s kamenjem. Vreme se je na tej višini še poslabšalo, deževalo je skoraj neprenehoma. Dva dni smo preživeli v šotorih in čakali, da bi se nas bogovi usmilili. Čakanje je bilo zaman, nebo se ni razkrilo. Drugi dan smo šli pogledat do tabora 1, ki leži na višini 5600 m in ugotovili, da je na gori novega snega preko kolen in da bi bil vsak poskus naskoka na goro eno samo izzivanje. Po tem spoznanju je bila odločitev lahka. Podrli smo šotore, pospravili tabor in se odpravili nazaj v dolino. V naslednjih bolj ali manj deževnih treh dneh smo opravili zelo dolgo pot do Lukle, ki leži na višini 2800 m, kjer je letališče in od koder smo poleteli proti Katmanduju.

Kljub slabemu vremenu ne smemo trditi, da je bil letošnji trekking neuspešen. Člani odprave smo se med seboj zelo dobro razumeli in s strpnostjo prenašali slabo vreme. Pomembno je tudi, da se nobeden ni poškodoval ali zbolel. In ko se spominimo na vse prehojene kilometre poti in na to, da smo kar štiri dni preživeli na nadmorski višini več kot 5000 m, smo lahko resnično ponosni nase. Zagotovo bo tudi ta trekking pomenil eno novo izkušnjo več v življenju za vsakega od nas.

Iz Taluma smo se pohoda udeležili Brane Kožuh, Franc Visenjak in Albert Korošec.

Brane Kožuh

Kaj namesto amalgama?

Ker pacienti zahtevate estetske plombe tudi v transkaninem sektorju (na stranskih zobeh), dentalna industrija v zadnjih letih razvija materiale, ki bi lahko nadomestili amalgam. Če smo še včeraj rekli, da je amalgamska plomba najboljša, pa proizvajalci izboljšujejo estetske materiale iz dneva v dan.

Problem vseh študij je, da je potrebno vsaj deset let spremljati material v ustih, in ko pridemo do rezultata nekega materiala, nam ne pomaga kaj dosti, kajti proizvajalec ga je v tem času že desetkrat izboljšal in je njegov material precej boljši.

Če bi torej radi imeli v ustih bele plombe, je potrebno zamenjati amalgamske z belimi. Vendar vsaka bela plomba ni bela plomba in se lahko zelo zelo razlikujeta.

V grobem ločimo bele plombe na kopozitne plombe ter steklasto-cementne plombe.

Kompozitne plombe

Kompozitni—klasični beli plombirni material se večinoma uporablja za izdelavo estetskih plomb v vidnem sektorju. S tem materialom dosežemo le-tam najboljšo estetiko. Druga njegova dobra lastnost je, da se mikroretencijsko in adhezivno veže na zobovino, zato material ne potrebuje posebne oblike preparacije (tako rečemo oblikovanju zobne luknjice po odstranitvi kariesa) zoba, kot jo zahteva amalgam. Tako pogosto uspemo pri izdelavi plombe ohraniti več zdrave

zobovine. Slabost materiala je, da se pri strjevanju skrči in slabo prenaša visoke sile, pri grizenju na zobe v stranskem sektorju.

Največ se uporablja za plombe v vidnem sektorju, za stranske zobe, kadar so plombice v manjšem obsegu in predvsem, kadar rob plombice sega pod dlesen (vlaga moti strjevanje kompozitov).

Pred vstavitvijo kompozitne plombe je potrebno sklenino jedkati, kar mnogokrat privede do preobčutljivosti plombiranih zob.

Vse pomanjkljivosti kompozitnega materiala lahko vaš zobozdravnik s pravilno tehniko dela izniči, vendar je za to potrebno znanje, potrpežljivost, uporaba različnih vrst in koziistence materiala, čas in denar. Za povprečno kompozitno plombo je potrebno 2,5 krat več časa.

Na tržišču je ogromno proizvajalcev z različnimi cenami in kvaliteto.

Pri teh belih plombah ni potrebno jedkati sklenine, torej preobčutljivosti po plombaranju ni. Ima pa slabše fizikalne lastnosti in le-to privede do pogostih prelomov plomb. Tudi estetsko niso dorasle kompozitnim plombam. Uporablja se za manjše plombice ter tam, kje je velika verjetnost, da zobozdravnik ne bo uspel osušiti preparacije. Ta material ni tako občutljiv na prisotnost vlage kot kompozit.

Če ste uspeli slediti moji razlagi, boste ugotovili, da belega plombarnega materiala nisem predlagal na stranskih zobeh kadar je preparacija velika. Kaj pa, če je želja po odstranitvi amalgama, pa imate velike temne plombe. Takšnih z velikimi plombami ob straneh pa nas je žal večina. Rešitev je indirektna tehnika.

Indirektna tehnika

Indirektna tehnika ali tako imenovani inlay/onlay sistem. Tukaj zobozdravnik ne naredi plombe sam, ampak prenese izdelavo v zobotehnični laboratorij. Torej naredi odtis, podobno kot pri izdelavi prevleke. In čez nekaj dni, ko je inlay/onlay izgotovljen, vam ga zobozdravnik s pomočjo posebnega cementa vstavi in fiksira v zob.

Po mojih izkušnjah je takšen zob po videzu enak ali lepši, kot je bil zob prej, preden ga je načel karies. Gre za popolno rekonstrukcijo vašega zoba. Material je trden, ni preobčutljivosti, se ne zabarva, v ustih se ne opazi, ali imate plombe ali ne. Torej idealen? Ja, razen cene.

Zaključek

Stran z amalgamom? Če sledimo smernicam modernega življenja, vsekakor, kajti lep nasmeh vas naredi lepše, bolj samozavestne, mlajše. Če težko povežemo en konec meseca z drugim pa v tolažbo, da je stari dobri amalgam še vedno poceni in zelo obstojen.

Odločitev je torej vaša in v rokah vašega zobozdravnika. Vprašajte njega in sebe.

Gregor S. Kravos, dr. den. med.

Razpis počitniških zmogljivosti

Predlagamo razpis razpoložljivih počitniških zmogljivosti v Štuhčevem domu pri Treh kraljih na Pohorju za sezono 2006/2007:

06. 12. 2006 – 11. 12. 2006	05. 01. 2007 – 10. 01. 2007
11. 12. 2006 – 16. 12. 2006	10. 01. 2007 – 15. 01. 2007
16. 12. 2006 – 21. 12. 2006	15. 01. 2007 – 20. 01. 2007
21. 12. 2006 – 26. 12. 2006	20. 01. 2007 – 25. 01. 2007
26. 12. 2006 – 31. 12. 2006	25. 01. 2007 – 30. 01. 2007
31. 12. 2006 – 05. 01. 2007	30. 01. 2007 – 04. 02. 2007
04. 02. 2007 – 09. 02. 2007	01. 03. 2007 – 06. 03. 2007
09. 02. 2007 – 14. 02. 2007	06. 03. 2007 – 11. 03. 2007
14. 02. 2007 – 19. 02. 2007	11. 03. 2007 – 16. 03. 2007
19. 02. 2007 – 24. 02. 2007	16. 03. 2007 – 21. 03. 2007
24. 02. 2007 – 01. 03. 2007	21. 03. 2007 – 26. 03. 2007
	26. 03. 2007 – 31. 03. 2007

Upravičenci do letovanja v počitniških zmogljivostih so delavci **Taluma** in družb, v katerih je Talum edini družbenik: **Alin, Revital, Storal, Vargas-Al** in **Vital**, ter upokojeenci vseh navedenih družb, če bodo po izvedbi razpisa ostala prosta mesta znotraj počitniških kapacitet. Ostali lahko letujejo samo, če za letovanje ni prijavljen noben delavec navedenih družb.

Zraven delavca lahko letujejo člani njegove družine (**nepreskrbljeni otroci, posvojenci, zakonec, zunajzakonski partner, pastorki**). Vsi ti lahko letujejo le zraven delavca in ne namesto njega. V primeru, če delavec zlorablja to pravico, naslednjih 10 let ne bo mogel letovati v počitniških zmogljivostih podjetja. Zraven upokojenca lahko letujejo tudi njihovi **zakonci oz. zunajzakonski partnerji**.

Prijavnice oddajte v vložišče pošte Taluma.

Rok prijave: do 30. 10. 2006

Vodstvo Vitala

Pohorski gozdovi vabijo

SLOVARČEK: AIROLO – kraj v Švici, kjer je ruski vojskovodja Suvarov leta 1799 porazil Francoze, ARMALES – vrsta listine, s katero senior plemiču podeljuje grb, LEPTOTEN – zgodnji stadij v profazi meioze, ONOE – japonski pesnik (Saišu, 1876-1957), OKEN – nemški filozof in zdravnik (Lorenz, 1779-1851), HIMST - nekdanji belgijski nogometaš (Paul van, 1943).

	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA				KAMNINA, KI SE KOLJE V PLOŠČE, SKRILAVEC	VODJA SLUŽBE VARSTVA PRI DELU (IZTOK)	URADNA LISTINA	SLOVENSKI POLITIK (ROMAN)	MONGOLO-IDNO LJUDSTVO V SIBIRIJI	RADO ČASL	RAHEL VETRIČ	IZRAELSKI PARLAMENT	KRAJ V ŠVICI
	POKRAJINA V SLOVENIJI												
	PREBIVALCI KRKAČ												
	NEMŠKI PEDAGOŠ IN DIDAKTIK (WOLFGANG, 1571-1635)									SLOVENSKA IGRALKA (VERA)			
	IVAN FARAGO						IZKUPIČEK						
IZRAZ HVALEŽNOSTI							AMERIŠKI DRAMATIK (DAVID, 1854-1931)						
											EVA LONGYKA		
											VRSTA LISTINE		
TALUM 2006	PUŠČAVSKI RIS	PREKRŠČ-EVALKA, PRIPADNICA VERSEKE SEKTE	ČAS KATARINA	KRAJ NA SLOVENSKEM KRASU	IZDELOVALEC KERAMIKE			LETALIŠČE NA MADAGASKARJU					
TRD OVČJI SIR									IVAN ROB			SEATOV AVTOMOBIL, KOMBI	GRŠKI NOGOMETNI KLUB IZ SOLUNA
NEKDANJA SLOVENSKA SMUČARICA (MAJDA)							LETALSKA DRUŽBA AMERICAN AIRLINES				MESNA INDUSTRIJA PRIMORSKE		
RADIJ			VZDEVEK RADKA POLIČA				SRBSKO ŽENSKO IME						
NEKDANJA ŠVEDSKA GLASBENA SKUPINA			DENARNA ENOTA BRAZILJE, REAL			BOLGARSKI PISATELJ (PELIN, 1877-1943)	LEToviŠČE V MEHIKI						
VODJA ODDELKA ZA KAKOVOST											SODNIK V GRŠKEM PODZEMLJU		
ZNAMKA ITALJANSKIH MOTO-CIKLOV								VRSTA PSA, PRITLIKAVA DOGA				STENA	OČKA, ATA
LUDVIK TOPLAK			SLOVENSKI TV VODITELJ (JOŽE)					SLOVENSKA IGRALKA (RINA)				ZDRAVKO OCVIRK	
			BELG. NOGOMETNAŠ (PAUL)					ČRNO ZLATO				TRAVNATA POKRAJINA V ŠPANJI	
TALUM	KRAJ PRI DOMŽALAH					SLOVENSKI POLITIK (TONE, 1956)							
	NEMŠKI FILOZOF (LORENZ, 1779-1851)					JAPONSKI PESNIK (SAIŠU)							
OSJE GNEZDO						OSEBNI ZAMEK			AM. IGRALKA NEMEGA FILMA (NITA)				
						ILLINOIS			IRSKI BRINOVEC				
AVSTRILJSKA ZNAMKA MOTO-CIKLOV				INDIJ			FILIP GARTNER			VOLTAMPER			KRAJEVNA SKUPNOST
				POLONJU			100 m2			KONEC POLOTOKA			ARABSKI ŽREBEC
IZKO-RIŠČANKA													
LASTNOST NETOLE RANTNEGA ČLOVEKA													

EVROPSKI TEDEN 23. – 27. OKTOBER 2006

VAREN ZAČETEK

Evropska kampanja za varen in zdrav začetek poklicne poti mladih

